

Rec de l'Horta / Sèquia de l'Horta Sobirana

Sant Pere de Riudebitlles

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Des de la resclosa de cal Bielet fins el torrent de la Masia
Emplaçament A la primera terrassa del riu de Bitlles, en terrenys argilosos

Coordenades:

Latitud: 41.45646
Longitud: 1.69252
UTM Est (X): 390800
UTM Nord (Y): 4590255

Classificació

Número de fitxa 08232 - 3
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Obra civil
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Existeixen molts materials diferents que s'han anat utilitzant per a la reparació de les fuites i les noves canalitzacions, cosa que fa que tingui un aspecte molt irregular.

Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: POUM 12/05/2012
Accés Fàcil
Ús actual: Productiu
Titularitat Privada
Titular: SÈQUIA HORTA SOBIRANA. C. Vilafranca, 14. 08776 Sant Pere de Riudebitlles
Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA - J.M. Huélamo
Data de registre de la fitxa: ds., 15/05/1999 - 02:00

Descripció

Rec que agafa les aigües del riu Bitlles mitjançant la resclosa del Bielet, sota el molí paperer de cal Bielet, a la vora dreta de la riera. L'enclotada del riu en aquest punt i l'exuberància de la vegetació, impedeixen accedir a la resclosa per aquest indret. Tanmateix, és accessible des del camí de les Nogueres, del terme veí de Sant Quintí de Mediona, al marge esquerre del riu. No s'observa la possibilitat de fer-ho des del molí del Fogàs o del molí de cal Bielet. La resclosa aprofita el desnivell del riu, que crea un pèlag a la part inferior de grans dimensions. La sèquia surt per la banda dreta del riu i pel fort desnivell del marge (entre 30 i 40 m.) comença el trajecte a través d'una mina de maó, l'amplada de la qual no supera el mig metre. A partir d'aquest punt, resseguir el trajecte es fa impossible. La mina s'acaba prop de les Planes Velles, i a partir d'aquí la sèquia ja no és de maó sinó de terra molt irregular, on el pendent del marge és més suau ja que el riu s'obre. A la sortida de la mina es troba un bagant de fusta pel qual es pot buidar la sèquia. La sèquia continua el seu recorregut a cel obert i és excavada al terra, molt irregular, amb amplades variables que oscil·len des dels 20 cm als 70-80 cm. Aquest tros del trajecte és de fàcil seguiment. De les Planes Velles surt un camí que per arribar al pou de la Font de la Teula travessa el riu. El camí passa per damunt la sèquia que en aquest tram és un tub de fibrociment, i a continuació, està recoberta amb formigó, coincidint amb el desguàs de la bassa del Rec de Dalt. En aquesta zona la sèquia passa entre el marge de la Bassa i una petita plana coberta de vegetació espessa. La sèquia passa a l'altra banda del riu mitjançant un pont o aqüeducte, el pont del rec de l'Horta. És en un lloc on el riu passa molt enclotat, entre dos marges verticals molt propers, que facilita que amb un sol arc de maó bastant obert es pugui travessar. A partir d'aquí és molt difícil resseguir la sèquia; passa pel marge esquerre a una alçada de més d'una vintena de metres sobre el nivell del riu, pels penya-segats. Sobre la resclosa de la fàbrica del Valls, es pot veure un tub blau que passa normalment enterrat. Més endavant, la llera del riu comença a eixamplar-se i els marges perden la seva verticalitat començant-se a esglaonar en terrasses. La sèquia torna a anar a cel obert malgrat que l'única manera d'intuir el seu recorregut són les canyes, els arbres i la molta vegetació que la van resseguint. La sèquia es de terra, malgrat que de vegades quedi continguda amb murets de totxo. Comencen a veure's bitllots i bagants per a regar els primers horts que ocupen les terrasses. D'aquesta manera arriba al torrent de Barquies. Just abans de travessar-lo, la Sèquia de l'Horta Sobirana entra en un tub de fibrociment que a mig pont de Barquies es converteix en un tub de material plàstic blau. A la sortida del pont, altra vegada continua per una canonada de fibrociment. L'aqüeducte o pont de Barquies havia estat construït amb pedra de turó, però se'l va emportar una avinguda; després va ser reconstruït amb dos pilars irregulars fets amb totxanes i unes biguetes que aguanten les canonades de la sèquia. Travessat el torrent, la sèquia entra a l'Horta Sobirana seguint el seu curs, al costat del camí, completament coberta per la vegetació. El canal segueix essent irregular en la seva construcció, amb trossos de canonada de fibrociment, trossos de terra i trossos fets amb totxos. En aquesta zona ja es reguen horts i vinyes distribuint l'aigua mitjançant bagants i bitllots, i prop del camí que va a trobar, el rec es bifurca. Durant una part del trajecte segueix el mateix itinerari que el rec de la fàbrica del Valls. El tronc principal travessa el camí, i per un canal obert de terra, entre el desnivell de dos camps discorre fins arribar al punt final, el camí de les Nogueres i el torrent de la Masia, on finalment s'aboca el seu sobrant, representant aquest el seu límit natural.

Observacions:

El Rec de l'Horta agafa l'aigua molt lluny d'on aquesta es comença a fer servir. Més de la meitat del trajecte és per llocs de difícils accés (mines, marges, aqüeductes...) cosa que dificulta enormement el seu manteniment. Quan l'aigua comença a ser distribuïda per l'Horta Sobirana, ho fa per una porció de terres petita, composta d'hortos i camps d'arbres fruiters que ocupen una superfície de regadiu de 1299 àrees i 90 centiàrees. Això fa que els propietaris que se'n beneficien en siguin 40. A diferència del Rec

de Dalt o Rec de la Vila, la Sèquia de l'Horta Sobirana no alimenta cap molí o altre tipus d'indústria, això implica que en el difícil manteniment que s'ha de dur a terme no hi participa ningú necessitat d'un funcionament regular. Els regants de l'Horta Sobirana no poden assumir totes les despeses de manteniment ja que les propietats són molt petites, fragmentades i de baixa productivitat. Té una superfície de regadiu de 1.299 àrees i 90 centiàrees i agrupa a quaranta propietaris. Aquest rec té un ús exclusivament agrícola. Va ser concebut per a regar l'horta Sobirana. La seva aigua està regulada per la Junta d'Aigües, a través de la seva comporta i el seu corresponent sobreexidor. El mapa s'ha extret de GUILLÉN, Lúdia; CASANOVAS, Esther (1997) La conca del paper: Parc temàtic. Propostes per a un model d'ordenació del territori i recuperació del medi natural i urbà.

Història

Datar l'origen de la Sèquia de l'Horta Sobirana o Rec de l'Horta és una tasca difícil. La vall del riu de Bitlles és plena de recs (de Dalt o de la Vila, dels Borrissols, de la fàbrica del Valls, de Baix, de Terrassola, de l'Horta...) i rescloses (la Passada, les Deus, del molí Vinyals, del Bielet...), que serveixen tant per a regar com per als molins paperers. Els seus orígens són diversos a l'igual que les seves propietats. En vendes realitzades el segle XI ja es descriuen recs i molins. No es pot aventurar un origen tan antic per manca de dades, malgrat que moltes vegades és descrita com la més antiga de Sant Pere. La construcció de la Sèquia de l'Horta Sobirana devia ser molt complicada i difícil degut als llocs per on passa. El tipus de construcció ens podria ajudar en la datació però la Sèquia originalment (i encara en la major part del seu recorregut) era una rasa al terra. L'entrada de la mina i l'aqüeducte sobre el riu estan construïts amb maons. Això ens porta com a molt lluny al segle passat. Això no implica que anteriorment no fos construït en fusta (com ho va ser parcialment el Pont Nou abans de la reconstrucció del segle XVII) o turó. Del pont de Barquies poques dades en podem treure ja que l'actual és una precària construcció que substitueix una d'antiga de turó de la qual no es disposa cap tipus d'informació que ajudi a datar-lo (TORRENTS, s. d.).

Bibliografia

CARDÚS, Cristòfor (1936) "Els noms de lloc de Catalunya. Sant Pere de Riudebitlles" dins de COROMINES, J.; RIBES, E. "Per al recull del noms de lloc de Catalunya", extret de "Mai enrera", Butlletí del Centre Excursionista de Gràcia, Febrer-Març 1936, p. 18, nota 65 Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Barcelona. Societat Catalana de Geografia. Filial de l'Institut d'Estudis Catalans. GUILLÉN, Lúdia; CASANOVAS, Esther (1997) La conca del paper: Parc temàtic. Propostes per a un model d'ordenació del territori i recuperació del medi natural i urbà.. TORRENTS, Josep (s.d.) Sèquia de l'Horta Sobirana. Text mecanografiat. TORRENTS ALEGRE, Josep (1998) "Documentació sobre el patrimoni industrial" Document mecanografiat. VIRELLA TORRAS, Xavier (1994) "Sant Pere de Riudebitlles i el seu rec" a "Gran Penedès", Núm. 41, pp. 23-32, Institut d'Estudis Penedesencs

